

Joan MARGARIT. **Casa de misericòrdia**. Barcelona: Proa (Els Llibres de l'Óssa Menor, núm. 288), 2007, 95 p., 12 €.

Casa de Misericòrdia és l'últim títol per ara de l'extensa producció poètica de Joan

«la poesia tindria més lectors si la traiguéssim de la universitat. Els mediadors no fan cap falta. Jo escric un poema i tu t'emociones llegint-lo, i punt». Aquestes són precisament les declaracions de Joan Margarit al diari *Avui* (14-II-2007, p. 45) a propòsit de la publicació del llibre que ara ens ocupa. Si les classes de literatura a la universitat no fan cap falta perquè mediatitzen la relació de l'autor amb el lector, els crítics literaris probablement encara són més inútils perquè la seva feina no és pas la d'informar el públic, sinó la de formar-lo (i potser també «deformar-lo», per què no). Pitjor paper té encara, és clar, la crítica anomenada «universitària» o «acadèmica», la qual segurament deu ser malignament mediatitzadora per partida doble. Des d'aquest punt de vista, doncs, és evident que una ressenya com aquesta no hagués hagut d'existir mai. És clar que, posats a filar prim, cal reconèixer abans que res l'agraïment a l'autor pels seus desitjos de treure la poesia de la universitat, perquè, si més no, amb aquesta afirmació pressuposa que alguna vegada hi ha entrat, cosa que ja és suposar molt. En qualsevol cas, cal esperar que aquest modest esforç conscient de mediació serveixi per entendre una mica millor les intencions de Joan Margarit en la seva producció poètica recent i especialment a *Casa de Misericòrdia*.

Margarit. Des dels darrers temps, l'autor s'ha anat consolidant com un dels poetes catalans amb major difusió –potser el que més– entre els lectors catalans. En converses de carrer s'ha sentit a dir, fins i tot, que Margarit és l'autèntic hereu de Miquel Martí i Pol pel que fa a l'acceptació i la projecció de la seva poesia entre un públic ampli. De fet, si comparéssim a fons l'obra dels dos poetes hi trobaríem nombrosos punts de contacte. I no es tracta només de coincidències prou evidents com poden ser el lligam entre la idea d'intensitat i d'emotivitat o el condicionament de la realitat i l'experiència biogràfica sobre la tria de determinats temes, sinó que la comparació es podria estendre a qüestions més tècniques (tipus de vers, d'imatges, d'utilització del jo poètic o fins i tot la manera de titular els poemes i d'adreçar-se a una segona persona mitjançant la qual es facilita la identificació entre receptor i emissor).

Val a dir, però, que Miquel Martí i Pol –Doctor Honoris Causa per la Universitat Autònoma de Barcelona, recordem-ho– difícilment afirmaria que

D'alguna manera, els dos darrers llibres de Margarit havien fixat dues línies relativament diferents. Amb *Joana* (2002), l'autor se serveix de la poesia com a «eina necessària per consolar les desgràcies de la vida», tal com ell mateix afirma en unes altres declaracions de premsa (*Avui*, 19-II-2005, p. 45). El volum significa un petit trencament respecte a l'obra anterior, motivat en part per una situació personal prou colpidora: la necessitat de formalitzar poèticament l'emoció i la inquietud que provoca la pèrdua d'una filla. Tot el llibre, amb un títol ja prou explícit, gira a l'entorn d'aquesta intenció. Amb *Càlcul d'estructures* (2005) és com si Margarit volgués retornar a la línia anterior: a acabar de perfilar la construcció del seu edifici particular. De fet, molts dels poemes del llibre semblen anteriors a la redacció de *Joana*, cosa que ja han percebut altres crítics, com Francesc Parcerisas.

Tant en el pròleg a *Els primers freds. Poesia 1975-1995* (2004) com en l'epíleg a *Càlcul d'estructures*, el poeta remarca que les dues característiques essencials de la poesia són la concisió i l'exactitud. D'aquí es dedueix precisament la importància dels «càlculs» per a la fixació d'una «estructura» sòlida. No oblidem, és clar, que estem parlant d'un poeta que ha exercit professionalment com a arquitecte i –encara més– com a catedràtic d'estructures a l'Escola d'Arquitectura de la UPC. Aquest component estructural –diguem-ho així– afecta no sols l'equilibri de les peces d'un poema («no se'n pot treure o canviar cap», diu en l'epíleg del volum de 2005), sinó també la concepció dels llibres. I és que «la forma de les coses [...] no és mai innocent», com afirma l'autor en l'epíleg del nou llibre de 2007.

Casa de Misericòrdia queda a mig camí entre les dues línies apuntades. S'hi perceben encara moltes de les constants obsessives de *Joana*. Ho podem veure en poemes específics com «Seny de Raquel», «Com he de construir» o «Quimioteràpia», però és prou palpable que el record de l'experiència viscuda va impregnant-ho pràcticament tot. Al mateix temps, s'hi continua exercitant el càlcul de la concisió i de l'exactitud, en poemes on té més importància l'afany de creació, de construcció de l'edifici. El volum s'enceta amb un poema titulat «El buscador d'orquídies», que se situa en un lloc estratègic de l'estructura del conjunt per tal que es pugui veure com a declaració de principis: s'hi acaba triant el bulb de l'orquídia pel fet de ser l'element més preciós de tots, el qual –aparentment si més no– prové de la realitat més que de la cultura. Potser per això és un porc senglar qui, «delicat», s'acaba menjant el bulb meravellós.

La mort, el record i l'enyor són temes recurrents, sia des de pretextos explícits sia des de reflexions més elaborades. Cal destacar en aquest segon sentit un poema com «L'últim joc», en el qual, amb una precisió sintètica absoluta i amb noves referències a la construcció de l'edifici, s'estableixen diverses perspectives de contrast entre realitat i abstracció o decoració, joc i quotidianitat, vellesa i infantesa i, en definitiva, vida i mort:

Els nens i nenes juguen: *això és casa*.
Això, un castell. Aquí, una illa deserta.
I assenyalen un lloc. No els cal res més.
Més tard arribaran els decorats.

Torno a dir, assenyalant un lloc abstracte com el de la infantesa: *això és casa*.

I tots els llocs no són més que la mort. L'espai hi funciona sovint com a metàfora del món interior. A vegades són esce-

nes de paisatge –com a «Cançó del llac», per exemple–, però el recurs té més rendiment en imatges del món urbà («la ciutat de ferros melancòlics» del poema «Parella») o –altre cop– de la construcció arquitectònica (com en «les interminables, lentes obres de la casa per dins, on ningú mira» amb què es tanca el poema «En un petit poble»).

Tot i que en el text inicial es distingeix de manera explícita la realitat lleugerament irracional de la cultura, la veritat és que els referents cultes continuen tenint un pes considerable, ja sigui la pintura («Retrat d'una nena»), com la música («Suite» o «Xostakòvitx. Sinfonia *Leningrad*») i, és clar, la lletra impresa («Uns dietaris 1937-1944») o, en definitiva, la literatura. No són només les connexions temàtiques i tècniques amb Martí i Pol, ja esmentades, sinó també el ressò de Pavese que es percep en tot el volum, amb un lleuger toc fins i tot de reflexió cívica («Ciudadans»).

El títol del llibre –i el poema que li dona nom– té com a pretext la visita a una exposició sobre la història de la Casa de Misericòrdia de Barcelona, «on es podien veure fotografies i documents lligats a la història d'aquesta institució» (p. 82). La poesia és també «casa de misericòrdia», un espai dur, cruel, el qual funciona malgrat tot com a lloc de refugi perquè «molt més trista és la intempèrie sense els versos», diu en l'epíleg (p. 83). El poeta, orfe, s'hi refugia. Nosaltres, lectors, podríem certament acompanyar-lo. De fet, hi estem convidats. És clar que també podem optar per pagar l'entrada i anar a veure l'exposició. I, si pot ser, en una visita guiada.

Jaume Aulet

Universitat Autònoma de Barcelona